

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Financiën hebben enkele fracties de behoefte om over de brief van de minister van Financiën d.d. 15 juli 2010 over de overname van de aandelen in de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V. (28165, nr. 113), enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De vragen en opmerkingen zijn op 16 september 2010 aan de minister van Financiën voorgelegd. Bij brief van ... zijn ze door hem beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Blok

De griffier van de commissie,
Berck

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voornemen om de aandelen van de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V. (NIO) over te nemen en hebben de volgende vragen.

De leden van de VVD-fractie vragen of de Kamer is ingelicht over de opzegging van het contract voor het beheer van NIO door FMO. Zo ja, wanneer is dit gebeurd? Zo nee, waarom is dit niet gebeurd?

Waarom heeft het zo lang geduurd, van eind 2008 tot en met zomer 2010, voordat de Task Force NIO, die de opdracht had om de verschillende modaliteiten van de overname van de NIO aandelen te onderzoeken, met resultaten is gekomen?

Welke andere modaliteiten voor de overname van NIO-aandelen waren er? Welke voor- en nadelen waren aan de verschillende modaliteiten verbonden?

Wat verklaart het verschil van € 197 mln. in waarde van de leningenportefeuille van NIO per 31 december 2009 zoals opgenomen in de brief van de minister, zijnde € 740 mln. en de waarde zoals opgenomen in het jaarverslag NIO 2009 van € 937 mln.?

Zullen de activiteiten van de NIO uitsluitend blijven bestaan uit het beheren van voor 2001 verstrekte leningen? Is het denkbaar dat de NIO in de toekomst andere activiteiten gaat ontplooiën?

Indien het takenpakket van de NIO ongewijzigd blijft, kan dan worden gesteld dat de Staat uiterlijk in 2038 een «lege NV» zonder taken overhoudt omdat dan alle leningen van NIO zijn afgelost?

Waarom passen de activiteiten van NIO niet meer in de strategie van FMO? Waren er voor FMO ook andere redenen om het contract op te zeggen? Zo ja, welke?

In hoeverre heeft de Staat, als grootaandeelhouder (51%) van het FMO zeggenschap over de strategie van het FMO? Was er ruimte om te onderhandelen met het FMO voor een contractverlenging voor het beheer van NIO? Welke mogelijkheden had de Staat ten opzichte van FMO ten aanzien van het verlengen van het contract met FMO?

Is er reeds een overeenkomst met Atradius Dutch State Business N.V. en de Staat over de geldelijke vergoeding voor het beheer van de NIO leningenportefeuille?

Wat is het verschil tussen de kosten die de Staat tot nog toe aan FMO betaalde voor het beheer en de prijs die Atradius zal vragen voor het beheer?

Is er een afloop in de kosten voor het beheer van de leningenportefeuille naarmate de jaren verstrijken en er meer leningen volledig worden afgelost?

Is besloten tot een andere financieringswijze van een deel van de leningenportefeuille van NIO omdat er obligaties en onderhandse leningen aflopen tussen 2010 en 2012, of omdat de Staat nu eigenaar wordt van de NIO?

Hoe groot is het rentevoordeel dat ontstaat nu de financiering van € 375 mln. via obligaties en onderhandse leningen wordt omgezet in financiering via de rijksbegroting?

Waarom is in het verleden gekozen voor financiering op de kapitaalmarkt voor een orgaan met een zuiver publieke taak?

In hoeverre past het verhogen van de staatschuld in het huidige begrotingsbeleid? Waarom is daartoe al besloten zonder de voorhangprocedure in de Staten-Generaal af te wachten?

De leden van de VVD-fractie vernemen graag hoeveel concessionele leningen door NIO zijn verstrekt tussen het moment dat de NIO eind jaren negentig is geprivatiseerd en dat zij haar laatste lening heeft verstrekt in 2001. Voor welk bedrag zijn deze leningen in totaal verstrekt?

Indien landen niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen, zal de minister van Buitenlandse Zaken deze kosten dragen. Hoe vaak hebben landen in het verleden niet aan hun verplichtingen voldaan? Wat zijn in totaal hiervan de kosten geweest voor de staat? Hoe groot schat de minister de kans dat dit met de uitstaande leningen nog gaat gebeuren?

De activiteiten van NIO zijn in haar opzet verlieslijdend. Dit komt doordat het doel van NIO is om leningen te verstrekken tegen gunstige (rente-)voorwaarden. De kosten van deze mismatch in rentekosten en -baten worden op de begroting van Buitenlandse Zaken verantwoord. Voor hoeveel zullen deze kosten worden opgenomen in de begroting?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel dat de Staat de aandelen van de Nederlandse Investeringsbank overneemt. Deze leden staan in principe positief tegenover het voorstel, maar hebben niettemin nog een aantal vragen.

FMO geeft aan de leningenportefeuille niet meer te willen beheren per 1 januari 2011. Dit komt volgens de Minister van Financien omdat het niet meer in haar strategie zou passen. Waarom past dit eigenlijk niet meer in de strategie van FMO? In hoeverre was hier bij het opstellen van het oorspronkelijke contract tussen FMO en de NIO rekening mee gehouden?

Op welke wijze is destijds rekening gehouden met het feit dat er na 2001 geen nieuwe concessionele leningen zouden worden verstrekt? Waarom zijn er destijds geen afspraken gemaakt over het beheer tot aan het moment waarop de leningen volledig zouden aflopen in 2039? Welke risico's loop de Staat nu precies over deze garanties?

De omvang van de leningenportefeuille die beheerd wordt door FMO bedraagt op dit moment EUR 740 mln. Kan het kabinet aangeven hoe deze portefeuille precies is opgebouwd? Aan welke landen zijn leningen verstrekt en welke omvang hebben deze leningen? Kan de minister een inschatting geven van de kans dat bepaalde leningen niet worden terugbetaald?

In de brief van de Minister van Financien wordt gesteld dat de kosten van de mismatch worden verantwoord op de begroting van het Ministerie van buitenlandse zaken. Hoe hoog zijn de jaarlijkse kosten voor de huidige leningenportefeuille? Hoeveel kosten zijn er sinds 2001 gemaakt voor achterstanden bij rentebetalingen en aflossingen? Wat is de verwachting van het kabinet met betrekking tot de omvang van de mismatch na dit besluit?

De uitvoering van het beheer zal volgens het voorstel worden gedaan door Atradius Dutch State Business. Wat zijn de geraamde kosten voor dit beheer? In hoeverre zijn er door het kabinet alternatieven overwogen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Minister van Financiën om de aandelen van de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V. over te nemen.

Eind jaren negentig is de Nationale Investeringsbank geprivatiseerd. Wat waren hiervoor destijds de beweegredenen? Is het niet inconsequent om nu een stap in tegenovergestelde richting te zetten en de privatisering weer ongedaan te maken? Waren er geen andere modaliteiten voor de overname van de NIO-aandelen? Welke voor- en nadelen brachten deze met zich mee? Blijven de activiteiten van de NIO uitsluitend beperkt tot het beheren van de voor 2001 verstrekte leningen? Sluit u uit dat de NIO nieuwe leningen aangaat/ andere activiteiten gaat ontplooiën?

De waarde van de uitstaande leningportefeuille was eind 2009 € 740 miljoen (volgens de Minister) en € 937 (volgens het NIO jaarverslag 2009). Hoe wordt dit verschil verklaard?

Hoe reëel schat u de kans in dat dit geld volledig terugkomt? Zitten hier geen dubieuze debiteuren bij / dient hierop niet te worden afgeschreven? U stelt dat de verstrekte leningen lopen tot 2 038 en dat aflossingen tot en met 2 038 zullen plaatsvinden. Welke garanties heeft u dat eind 2 038 de laatste aflossingen zullen plaatsvinden? Is het denkbaar dat de aflossingen en daarmee de taken van de NIO (veel) langer zullen duren?

«FMO heeft in 2008 de overeenkomst tussen NIO en de Staat [kosten mismatch en kosten achterstanden bij rentebetalingen en aflossingen worden verantwoord op begroting BuZa] opgezegd per 1 januari 2011. Zij heeft aangegeven niet langer het beheer van de leningen van NIO te willen uitvoeren, omdat deze activiteit niet in de strategie past. Aangezien het beheer de enige activiteit is van NIO, heeft FMO daarbij ook aangegeven de deelneming te willen overdragen». Waarom passen de activiteiten van de NIO niet meer in de strategie van FMO?

Had de Nederlandse staat dit (als 51% aandeelhouder van FMO) tegen kunnen houden? Indien ja, waarom heeft de Nederlandse staat dit niet tegen gehouden?

Het beheer van de leningenportefeuille zal worden uitgevoerd door Atradius Dutch State Business N.V. Wat zijn de (jaarlijkse) kosten die hieraan verbonden zijn? Liggen deze kosten hoger of lager dan de kosten voor beheer die FMO op dit moment doorberekent aan de Staat?

«Deze herfinanciering zal plaatsvinden door het verstrekken van een begrotingslening van Buitenlandse Zaken aan NIO. De reden hiervoor is dat de kosten van deze begrotingslening aanzienlijk lager zijn dan de kosten van een door NIO zelfstandig aan te trekken lening op de kapitaalmarkt. Door lagere financieringskosten zullen de kosten van de «mismatch» geleidelijk steeds lager worden en wordt per saldo een besparing gerealiseerd».

Waarom is voorheen niet gekozen voor deze wijze van financiering?

Wat levert de nieuwe wijze van financiering aan rentevoordeel op?

Door de nieuwe wijze van financieren neemt de staatsschuld met € 395 mln.(0,07%) toe. In hoeverre past het verhogen van de staatsschuld in het huidige begrotingsbeleid?

...»Mochten er echter landen zijn die niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen, dan zal de minister van Buitenlandse Zaken deze kosten dragen». Hoe groot is de kans dat dit zich voordoet? Welke maatregelen/sancties kunnen in dat geval (ten aanzien van de betreffende landen) worden genomen? Komen deze kosten ten laste van het budget voor ontwikkelingssamenwerking? Wordt door middel van deze constructie niet impliciet het probleem van de zogenaamde mismatch verplaatst omdat nu de financieringskosten niet meer in evenwicht zijn met het te lopen risico?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie danken de minister voor zijn brief betreffende zijn voornemen om de aandelen van de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V. (NIO) over te nemen van de Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO). De leden van de SP-fractie hebben hierover nog verschillende vragen. Zo is het deze leden niet de duidelijk of er andere, en zo ja welke andere mogelijkheden er bestonden voor de overname van de NIO aandelen en welke voor- en nadelen hieraan verbonden waren. Kan de minister ook ingaan op het feit dat hij in zijn brief vermeldt dat de waarde van de leningenportefeuille eind 2009 € 740 mln. euro bedroeg, terwijl volgens het jaarverslag NIO 2009 de leningenportefeuille € 937 mln. eind 2009 bedroeg? Wat verklaart dit verschil van € 197 mln.? Blijft het takenpakket van de NIO hetzelfde en zo ja, betekent dit dan dat de Staat uiterlijk in 2038 een lege NV zonder taken overhoudt? Wat gebeurt er met de leningen die tegen die tijd niet zullen zijn afgelost, hoe en uit welke pot worden deze kwijtgescholden?

Kan de minister aangeven waarom de activiteiten van NIO volgens de FMO niet meer passen in hun strategie? Waren er voor FMO ook andere redenen om het contract op te zeggen? Hoe groot schat de minister de administratieve en organisatorische last die deze overdracht met zich meebrengt?

Voor wat betreft het beheer door Atradius Dutch State Business N.V.: Is er reeds een overeenkomst met Atradius Dutch State Business N.V. en de Staat over de geldelijke vergoeding voor het beheer van de NIO leningenportefeuille? Wat is het verschil tussen de kosten die de Staat tot nog toe aan FMO betaalde voor het beheer en de prijs die Atradius zal vragen voor het beheer? Is er een afloop in de kosten voor het beheer van de leningenportefeuille naarmate de jaren verstrijken en er meer leningen volledig worden afgelost? Is overdracht van aandelen nodig om het beheer uit te kunnen uitbesteden aan Atradius, of had FMO ook al daarvoor kunnen kiezen?

Heeft de minister besloten tot een andere financieringswijze van een deel van de leningenportefeuille van NIO omdat er obligaties en onderhandse leningen aflopen tussen 2010 en 2012, of omdat de Staat nu eigenaar wordt van de NIO? Kan de minister tot slot aangeven hoe groot het rentevoordeel is dat ontstaat nu de financiering van € 375 mln. via obligaties en onderhandse leningen wordt omgezet in financiering via de rijksbegroting? Vloeit de besparing die per saldo zal worden gerealiseerd (a.g.v. de lagere financieringskosten) terug in de algemene middelen of wordt het toegevoegd aan het ODA-budget? Kunt u deze keuze toelichten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 hebben kennisgenomen van de brief van het kabinet over de overname van de aandelen in de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO). De leden hebben geen principiële bezwaren tegen deze overname, enkel een aantal vragen ter verduidelijking.

In de brief zet het kabinet uiteen waarom niet enkel de leningenportefeuille over te nemen, maar ook de aandelen en spreekt van onoverbrugbare praktische bezwaren. Kan het kabinet toelichten wat de praktische onoverbrugbare bezwaren precies inhouden?

Het kabinet heeft besloten om de obligaties en onderhandse leningen te herfinancieren via begrotingsleningen. Kan het kabinet een inschatting geven van de verwachte besparing door deze andere wijze van financiering?

De uitstaande leningenportefeuille heeft een waarde van € 740 miljoen. Is dit ook het maximale risico dat de staat loopt door garant te staan? Ondanks dat er nooit aanspraak is gedaan op de garantstellingen loopt de staat door deze garanties wel een risico. Kan het kabinet een inschatting geven van de grootte van deze risico's? Kan het kabinet aangeven hoe groot de reservering op de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken is om eventuele kosten op te vangen?

II. Reactie van de minister